

## PRZEDMIOTOWY SYSTEM OCENIANIA

| Temat lekcji                                              | Ocena dopuszczająca                                                                                                                                                                     | Ocena dostateczna                                                                                                                                                                        | Ocena dobra                                                                                                                                                                                                                                                              | Ocena bardzo dobra                                                                                                                                                                                                                                           | Ocena celująca                                                                                                                                                                                    |
|-----------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                           | Uczeń potrafi:                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                   |
| Dział 1. Kształt i ruchy Ziemi                            |                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                   |
| 1. Kształt Ziemi.<br>Siatka geograficzna i kartograficzna | <ul style="list-style-type: none"><li>• podać nazwę kształtu Ziemi;</li><li>• opisać siatkę geograficzną i kartograficzną.</li></ul>                                                    | <ul style="list-style-type: none"><li>• wymienić dowód na kulistość Ziemi;</li><li>• wskazać elementy siatki geograficznej na globusie i kartograficznej na mapie.</li></ul>             | <ul style="list-style-type: none"><li>• wymienić dowody na kulistość Ziemi;</li><li>• wymienić cechy południków i równoleżników.</li></ul>                                                                                                                               | <ul style="list-style-type: none"><li>• wyjaśnić jeden z dowodów na kulistość Ziemi;</li><li>• określić, z czego wynikają różnice w kształtach siatek kartograficznych.</li></ul>                                                                            | <ul style="list-style-type: none"><li>• wyjaśnić przyczynę różnicy w długości promienia równikowego i biegunowego;</li><li>• wytłumaczyć, co to jest geoida.</li></ul>                            |
| 2. Długość geograficzna                                   | <ul style="list-style-type: none"><li>• wskazać na mapie półkule, wschodnią i zachodnią;</li><li>• wskazać na globusie i mapie świata: bieguny, południk zerowy i 180°.</li></ul>       | <ul style="list-style-type: none"><li>• zdefiniować pojęcia: bieguny, południk zerowy i 180°;</li><li>• wymienić cechy długości geograficznej.</li></ul>                                 | <ul style="list-style-type: none"><li>• wskazać na globusie i mapie świata: bieguny, południk zerowy i 180°;</li><li>• odczytać wartości długości geograficznej z map o różnych skalach;</li><li>• wskazać półkulę dla danej długości geograficznej.</li></ul>           | <ul style="list-style-type: none"><li>• zdefiniować długość geograficzną;</li><li>• na podstawie wartości długości geograficznej znaleźć odpowiedni południk na mapach w różnych skalach.</li></ul>                                                          | <ul style="list-style-type: none"><li>• odczytać z mapy wartości długości geograficznej z dokładnością do minut;</li><li>• omówić znaczenie południka zerowego i 180°.</li></ul>                  |
| 3. Szerokość geograficzna                                 | <ul style="list-style-type: none"><li>• wskazać na mapie półkule, północną i południową;</li><li>• wskazać na globusie i mapie świata: równik, zwrotniki i koła podbiegunowe.</li></ul> | <ul style="list-style-type: none"><li>• zdefiniować pojęcia: równik, zwrotniki i koła podbiegunowe;</li><li>• wymienić cechy szerokości geograficznej.</li></ul>                         | <ul style="list-style-type: none"><li>• wskazać na globusie i mapie świata: równik, zwrotniki i koła podbiegunowe;</li><li>• odczytać wartości szerokości geograficznej z map o różnych skalach;</li><li>• wskazać półkulę dla danej szerokości geograficznej.</li></ul> | <ul style="list-style-type: none"><li>• zdefiniować szerokość geograficzną;</li><li>• na podstawie wartości szerokości geograficznej znaleźć odpowiedni równoleżnik na mapach w różnych skalach.</li></ul>                                                   | <ul style="list-style-type: none"><li>• odczytać z mapy wartości szerokości geograficznej z dokładnością do minut;</li><li>• omówić pochodzenie nazw charakterystycznych równoleżników.</li></ul> |
| 4. Określanie położenia w praktyce                        | <ul style="list-style-type: none"><li>• wymienić współrzędne geograficzne;</li><li>• nazwać główne kierunki geograficzne.</li></ul>                                                     | <ul style="list-style-type: none"><li>• wskazać, z których linii siatki odczytujemy długość i szerokość geograficzną;</li><li>• wskazać na mapie główne kierunki geograficzne.</li></ul> | <ul style="list-style-type: none"><li>• odczytać współrzędne geograficzne punktu na mapie;</li><li>• wskazać punkty skrajne różnych obiektów geograficznych;</li><li>• wskazać, kiedy używamy GPS.</li></ul>                                                             | <ul style="list-style-type: none"><li>• na podstawie podanych współrzędnych geograficznych odszukać punkt na mapach w różnych skalach;</li><li>• określić współrzędne geograficzne punktów skrajnych różnych obiektów;</li><li>• skorzystać z GPS.</li></ul> | <ul style="list-style-type: none"><li>• odczytać położenie obszaru;</li><li>• obliczyć jego rozciągłość południkową i równoleżnikową;</li><li>• omówić zastosowanie GPS.</li></ul>                |
| Temat lekcji                                              | Ocena dopuszczająca                                                                                                                                                                     | Ocena dostateczna                                                                                                                                                                        | Ocena dobra                                                                                                                                                                                                                                                              | Ocena bardzo dobra                                                                                                                                                                                                                                           | Ocena celująca                                                                                                                                                                                    |
|                                                           | Uczeń potrafi:                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                   |

|                               |                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                        |
|-------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 5. Ziemia we Wszechświecie    | <ul style="list-style-type: none"><li>• określić położenie Ziemi we Wszechświecie, podając nazwę Galaktyki i Układu.</li></ul>                                                                                                | <ul style="list-style-type: none"><li>• wymienić elementy Układu Słonecznego;</li><li>• podać kolejność planet w Układzie Słonecznym.</li></ul>                                                                                         | <ul style="list-style-type: none"><li>• określić dzisiejsze poglądy na położenie Ziemi w Układzie Słonecznym;</li><li>• podać cechy planet i gwiazd.</li></ul>                  | <ul style="list-style-type: none"><li>• omówić teorię geocentryczną;</li><li>• omówić teorię heliocentryczną.</li></ul>                                                                                                         | <ul style="list-style-type: none"><li>• porównać teorię geocentryczną i heliocentryczną.</li></ul>                                                                                                     |
| 6. Ruch obrotowy Ziemi        | <ul style="list-style-type: none"><li>• demonstrować, używając globusa lub tellurium, ruch obrotowy Ziemi.</li></ul>                                                                                                          | <ul style="list-style-type: none"><li>• wymienić cechy ruchu obrotowego Ziemi;</li><li>• wskazać kierunek ruchu i zmianę czasu, jaka w związku z nim następuje.</li></ul>                                                               | <ul style="list-style-type: none"><li>• wyjaśnić cechy ruchu obrotowego Ziemi;</li><li>• ze zrozumieniem używać pojęć związanych z pozorną wędrówką Słońca po niebie.</li></ul> | <ul style="list-style-type: none"><li>• zdefiniować pojęcia związane z pozorną wędrówką Słońca po niebie.</li></ul>                                                                                                             | <ul style="list-style-type: none"><li>• wyjaśnić konsekwencje ruchu obrotowego Ziemi dla roślin, zwierząt i człowieka.</li></ul>                                                                       |
| 7. Czas na Ziemi              | <ul style="list-style-type: none"><li>• wskazać występowanie różnic czasu słonecznego jako konsekwencji ruchu obrotowego Ziemi;</li><li>• wskazać zależność czasu słonecznego od położenia na konkretnym południku.</li></ul> | <ul style="list-style-type: none"><li>• wymienić rodzaje czasów;</li><li>• korzystając z mapy stref czasowych, odczytać godzinę we wskazanych miejscach na Ziemi.</li></ul>                                                             | <ul style="list-style-type: none"><li>• określić strefy czasowe, w których znajduje się Polska;</li><li>• określić różnicę czasu na wschód i na zachód od Polski.</li></ul>     | <ul style="list-style-type: none"><li>• wyjaśnić potrzebę wprowadzenia czasu strefowego i urzędowego.</li></ul>                                                                                                                 | <ul style="list-style-type: none"><li>• obliczyć różnicę czasu słonecznego dla dowolnych punktów na Ziemi.</li></ul>                                                                                   |
| 8. Ruch obiegowy Ziemi        | <ul style="list-style-type: none"><li>• zademonstrować, używając globusa lub tellurium, ruch obiegowy Ziemi;</li><li>• określić ramy czasowe astronomicznych pór roku.</li></ul>                                              | <ul style="list-style-type: none"><li>• wymienić cechy ruchu obiegowego Ziemi;</li><li>• używać pojęcia związane z ruchem obiegowym Ziemi;</li><li>• wymienić astronomiczne pory roku jako następstwo ruchu obiegowego Ziemi.</li></ul> | <ul style="list-style-type: none"><li>• wymienić daty przesileni;</li><li>• wskazać zależności między dniami przesileni a porami roku.</li></ul>                                | <ul style="list-style-type: none"><li>• przedstawić zmiany w oświetleniu Ziemi w pierwszych dniach astronomicznych pór roku.</li></ul>                                                                                          | <ul style="list-style-type: none"><li>• omówić konsekwencje zmiany oświetlenia Ziemi;</li><li>• przeanalizować wysokość Słońca nad horyzontem w różnych porach roku w najbliższym otoczeniu.</li></ul> |
| 9. Strefy oświetlenia Ziemi   | <ul style="list-style-type: none"><li>• wymienić strefy oświetlenia Ziemi;</li><li>• wskazać ich zasięg na mapie, globusie.</li></ul>                                                                                         | <ul style="list-style-type: none"><li>• omówić rejony występowania poszczególnych stref oświetlenia Ziemi;</li><li>• wymienić krainy geograficzne należące do danej strefy.</li></ul>                                                   | <ul style="list-style-type: none"><li>• wymienić cechy poszczególnych stref oświetlenia Ziemi;</li><li>• wskazać krainy geograficzne należące do danej strefy.</li></ul>        | <ul style="list-style-type: none"><li>• wyjaśnić różnice wynikające z różnego oświetlenia Ziemi w poszczególnych strefach;</li><li>• wskazać konsekwencje przyrodnicze różnego oświetlenie terenu w różnych strefach.</li></ul> | <ul style="list-style-type: none"><li>• wyjaśnić związek między ruchem obiegowym Ziemi a strefami oświetlenia, strefowym zróżnicowaniem klimatu i krajobrazów na Ziemi.</li></ul>                      |
| 10. Podsumowanie działu       |                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                        |
| Temat lekcji                  | Ocena dopuszczająca                                                                                                                                                                                                           | Ocena dostateczna                                                                                                                                                                                                                       | Ocena dobra                                                                                                                                                                     | Ocena bardzo dobra                                                                                                                                                                                                              | Ocena celująca                                                                                                                                                                                         |
|                               | Uczeń potrafi:                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                        |
| Dział 2. Geografia Europy     |                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                        |
| 11. Europa na mapie fizycznej | <ul style="list-style-type: none"><li>• podać wielkość powierzchni Europy;</li></ul>                                                                                                                                          | <ul style="list-style-type: none"><li>• wskazać na mapie i nazwać główne morza i ocean</li></ul>                                                                                                                                        | <ul style="list-style-type: none"><li>• wskazać na mapie i nazwać największe wyspy i półwyspy</li></ul>                                                                         | <ul style="list-style-type: none"><li>• scharakteryzować typy wybrzeży występujące w</li></ul>                                                                                                                                  | <ul style="list-style-type: none"><li>• wskazać na mapie główne pasma górskie i podać ich</li></ul>                                                                                                    |

|                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                        |
|----------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                        | <ul style="list-style-type: none"> <li>wymienić i krótko opisać najważniejsze cechy środowiska przyrodniczego Europy – duże zróżnicowanie ukształtowania powierzchni, silne rozwinięcie linii brzegowej, dominację obszarów nizinnych oraz położenie na umiarkowanych szerokościach geograficznych.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>otaczające Europę;</li> <li>określić cechy charakterystyczne dla danego pasa rzeźby.</li> </ul>                                                                      | <ul style="list-style-type: none"> <li>Europy;</li> <li>wskazać i nazwać skrajne punkty na mapie Europy.</li> </ul>                                                                                                                 | <ul style="list-style-type: none"> <li>Europie i wskazać ich przykłady na mapie;</li> <li>wskazać na mapie i podać nazwy obiektów geograficznych, wzdłuż których przebiega umowna granica między Europą i Azją.</li> </ul>                               | <ul style="list-style-type: none"> <li>najwyższe szczyty;</li> <li>scharakteryzować środowisko geograficzne dowolnej części Europy, korzystając z mapy fizycznogeograficznej.</li> </ul>               |
| <b>12. Europa na mapie politycznej</b> | <ul style="list-style-type: none"> <li>wskazać na mapie politycznej państwa Europy.</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                 | <ul style="list-style-type: none"> <li>podać przykłady państw niepodległych, terytoriów zależnych oraz państw nieuznawanych na arenie międzynarodowej.</li> </ul>                                           | <ul style="list-style-type: none"> <li>podać stolicy państw Europy;</li> <li>wskazać na mapie regiony geopolityczne i podać przykłady państw do nich należących.</li> </ul>                                                         | <ul style="list-style-type: none"> <li>przedstawić historyczne procesy mające wpływ na współczesny obraz polityczny Europy: wojny, kolonializm.</li> <li>podać przykłady konfliktów, które doprowadziły do powstania nowych państw w Europie.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>przedstawić historyczne uwarunkowania istniejącego podziału na Europę Zachodnią i Wschodnią.</li> <li>ocenić trwałość granic w Europie.</li> </ul>              |
| <b>13. Unia Europejska</b>             | <ul style="list-style-type: none"> <li>wskazać na mapie państwa należące do Unii Europejskiej;</li> <li>klasyfikować wskazane zjawiska zachodzące w krajach należących do Unii Europejskiej na społeczne i gospodarcze.</li> </ul>                                                                             | <ul style="list-style-type: none"> <li>wyjaśnić, na czym polega integracja państw w ramach Unii Europejskiej;</li> <li>na przykładzie Polski podać korzyści wynikające z integracji w ramach UE.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>na wybranych przykładach ocenić korzyści i zagrożenia wynikające ze wspólnej polityki w ramach Unii Europejskiej (np. wspólna polityka rolna, wspólna waluta).</li> </ul>                    | <ul style="list-style-type: none"> <li>wymienić przykłady społecznych i gospodarczych przemian, które nastąpiły w krajach Unii Europejskiej, będących skutkiem integracji.</li> </ul>                                                                    | <ul style="list-style-type: none"> <li>opisać kolejne etapy integracji Europejskiej od Europejskiej Wspólnoty Węgla i Stali po Unię Europejską w obecnym kształcie.</li> </ul>                         |
| <b>Temat lekcji</b>                    | <b>Ocena dopuszczająca</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                     | <b>Ocena dostateczna</b>                                                                                                                                                                                    | <b>Ocena dobra</b>                                                                                                                                                                                                                  | <b>Ocena bardzo dobra</b>                                                                                                                                                                                                                                | <b>Ocena celująca</b>                                                                                                                                                                                  |
|                                        | <b>Uczeń potrafi:</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                        |
| <b>14. Trochę geologii – Islandia</b>  | <ul style="list-style-type: none"> <li>wskazać na mapie tematycznej płyty litosfery i ich granice;</li> <li>opisać położenie Islandii na granicach płyt litosfery.</li> </ul>                                                                                                                                  | <ul style="list-style-type: none"> <li>opisać zjawiska zachodzące wzdłuż grzbietu śródoceanicznego na oceanie Atlantyckim;</li> <li>wyjaśnić znaczenie terminów: wulkanizm, trzęsienia ziemi.</li> </ul>    | <ul style="list-style-type: none"> <li>wymienić skutki, jakie dla mieszkańców Islandii wynikają z położenia na granicy płyt litosfery;</li> <li>wyjaśnić znaczenie terminu gejzer;</li> <li>opisać mechanizm powstawania</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>opisać związek między położeniem na granicy płyt litosfery a występowaniem wulkanów i trzęsień ziemi;</li> <li>opisać powstawanie grzbietu śródoceanicznego i doliny ryftowej.</li> </ul>                         | <ul style="list-style-type: none"> <li>na podstawie mapy tematycznej wskazać inne miejsca w Europie położone na granicy płyt litosfery i opisać zależność między położeniem a występowaniem</li> </ul> |

|                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | gejzerów.                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                  | wulkanizmu i trzęsień ziemi.                                                                                                                                                                                                                    |
|----------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>15. Klimaty Europy</b>                          | <ul style="list-style-type: none"> <li>wymienić czynniki, które wpływają na klimat Europy;</li> <li>wymienić strefy klimatyczne, w których położona jest Europa.</li> </ul>                                                                          | <ul style="list-style-type: none"> <li>podać przykłady modyfikacji klimatu strefowego przez czynniki klimatotwórcze.</li> </ul>                                                                                                                                                                   | <ul style="list-style-type: none"> <li>wskazać na mapie orientacyjny zasięg stref klimatycznych;</li> <li>podać przykłady obszarów o klimacie astrefowym.</li> </ul>                                                                                                                                               | <ul style="list-style-type: none"> <li>wskazać na mapie Europy miejsca, w których przebieg granic stref klimatycznych został zmodyfikowany przez czynniki klimatotwórcze;</li> <li>wyjaśnić znaczenie czynników klimatotwórczych w tworzeniu klimatu.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>określić na podstawie mapy klimatycznej Europy strefę klimatyczną i cechy klimatu danego kraju Europy.</li> </ul>                                                                                        |
| <b>16. Ludzie w Europie</b>                        | <ul style="list-style-type: none"> <li>wymienić czynniki wpływające na rozmieszczenie ludności w Europie;</li> <li>wymienić przykłady ludów zamieszkujących Europę;</li> <li>wyjaśnić przyczyny dużej imigracji do Europy.</li> </ul>                | <ul style="list-style-type: none"> <li>podać przykłady świadczące o dużym zróżnicowaniu ludów Europy;</li> <li>wyjaśnić przyczyny starzenia się społeczeństwa Europy.</li> </ul>                                                                                                                  | <ul style="list-style-type: none"> <li>wyjaśnić przyczyny zróżnicowania ludów Europy;</li> <li>podać przykłady państw, na terenie których przebywa duża liczba imigrantów.</li> </ul>                                                                                                                              | <ul style="list-style-type: none"> <li>podać przykłady państw o dużym wewnętrznym zróżnicowaniu językowym i kulturowym.</li> <li>opisać konsekwencje zróżnicowania demograficznego społeczeństwa Europy.</li> </ul>                                              | <ul style="list-style-type: none"> <li>ocenić sytuację demograficzną Europy;</li> <li>podać przykłady prorodzinnych rozwiązań w krajach europejskich.</li> </ul>                                                                                |
| <b>17. Londyn i Paryż – wielkie miasta Europy</b>  | <ul style="list-style-type: none"> <li>na podstawie ilustracji porównać centra i przedmieścia Londynu i Paryża;</li> <li>przyporządkować główne funkcje do właściwych części wielkich metropolii (dzielnice centralnych i peryferyjnych).</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>podać podstawowe cechy wielkich metropolii (np. duża liczba ludności, wysoka gęstość zaludnienia i zabudowy);</li> <li>wyjaśnić przyczyny szybkiego rozwoju Londynu i Paryża;</li> <li>podać przykłady atrakcji turystycznych Londynu i Paryża.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>na podstawie map porównać położenie i kierunki rozwoju przestrzennego Londynu i Paryża;</li> <li>scharakteryzować wybrane cechy demograficzne ludności Londynu i Paryża;</li> <li>wyjaśnić znaczenie transportu zbiorowego w funkcjonowaniu wielkich metropolii.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>podać przykłady cech różniących Londyn i Paryż;</li> <li>wymienić i ocenić pozytywne i negatywne aspekty zamieszkiwania w wielkiej metropolii.</li> </ul>                                                                 | <ul style="list-style-type: none"> <li>wyjaśnić pojęcie rewitalizacji miast;</li> <li>określić przyczyny rewitalizacji miast lub ich fragmentów;</li> <li>na przykładzie Londynu zaprezentować pozytywne skutki rewitalizacji miast.</li> </ul> |
| <b>Temat lekcji</b>                                | <b>Ocena dopuszczająca</b>                                                                                                                                                                                                                           | <b>Ocena dostateczna</b>                                                                                                                                                                                                                                                                          | <b>Ocena dobra</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | <b>Ocena bardzo dobra</b>                                                                                                                                                                                                                                        | <b>Ocena celująca</b>                                                                                                                                                                                                                           |
|                                                    | <b>Uczeń potrafi:</b>                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                 |
| <b>18. Różne oblicza rolnictwa – Dania i Węgry</b> | <ul style="list-style-type: none"> <li>wyjaśnić, czym zajmuje się rolnictwo, wymienia produkty pochodzące z upraw roślin i chowu zwierząt;</li> <li>wskazać na mapie i opisać położenie w Europie Danii i Węgier.</li> </ul>                         | <ul style="list-style-type: none"> <li>opisać warunki naturalne, od których zależy rozwój rolnictwa;</li> <li>na podstawie klimatogramów porównać warunki klimatyczne w Danii i na Węgrzech.</li> </ul>                                                                                           | <ul style="list-style-type: none"> <li>na podstawie map tematycznych porównać warunki naturalne panujące w Danii i na Węgrzech;</li> <li>opisać rolnictwo Danii i Węgier, uwzględniając główne uprawy i chów zwierząt oraz wydajność rolnictwa.</li> </ul>                                                         | <ul style="list-style-type: none"> <li>porównać cechy rolnictwa Danii i Węgier, uwzględniając zarówno warunki naturalne, uwarunkowania pozaprzrodnicze, główne kierunki upraw i chowu oraz wydajność rolnictwa.</li> </ul>                                       | <ul style="list-style-type: none"> <li>opisać wybrane produkty lub potrawy pochodzące z Danii i Węgier i wyjaśnić ich związek z kierunkiem rozwoju rolnictwa w danym kraju.</li> </ul>                                                          |
| <b>19. Produkcja energii w Europie</b>             | <ul style="list-style-type: none"> <li>wymienić źródła energii;</li> <li>wskazać przykłady państw wykorzystujących określone</li> </ul>                                                                                                              | <ul style="list-style-type: none"> <li>określić odnawialność danego źródła energii;</li> <li>wskazać kraje Europy</li> </ul>                                                                                                                                                                      | <ul style="list-style-type: none"> <li>wymienić i uzasadnić, które kraje mają sprzyjające warunki przyrodnicze do rozwoju różnych</li> </ul>                                                                                                                                                                       | <ul style="list-style-type: none"> <li>ocenić czy struktura produkcji energii w danym kraju jest nowoczesna</li> </ul>                                                                                                                                           | <ul style="list-style-type: none"> <li>ocenić perspektywę energetyczną wybranego kraju i całej Europy.</li> </ul>                                                                                                                               |

|                                                |                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
|------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                | źródła energii.                                                                                                                                                                                                                          | zasobne w surowce energetyczne.                                                                                                                                                                                                                                                            | form energetyki odnawialnej.                                                                                                                                                                                                                                    | i przyjazna środowisku;<br>• wykazać związek między cechami środowiska przyrodniczego wybranego kraju Europy a wykorzystaniem różnych źródeł energii.                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
| <b>20. Francja – nowoczesna gospodarka</b>     | <ul style="list-style-type: none"> <li>• podać przykłady nowoczesnych gałęzi przemysłu rozwiniętych we Francji;</li> <li>• podać przykłady nowoczesnych usług rozwiniętych we Francji.</li> </ul>                                        | <ul style="list-style-type: none"> <li>• opisać strukturę zatrudnienia we Francji;</li> <li>• podać przykłady produktów przemysłowych, które Francja eksportuje do innych krajów.</li> </ul>                                                                                               | <ul style="list-style-type: none"> <li>• wyjaśnić pojęcie nowoczesne technologie;</li> <li>• wymienić cechy nowoczesnego przemysłu na przykładzie przemysłu francuskiego;</li> <li>• wymienić co najmniej trzy cechy nowoczesnej gospodarki Francji.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>• ocenić rolę nowoczesnej energetyki w rozwoju gospodarczym Francji;</li> <li>• ocenić rolę nowoczesnego transportu w rozwoju gospodarczym Francji.</li> </ul>                                                                     | <ul style="list-style-type: none"> <li>• wyjaśnić znaczenie wydajności pracy w nowoczesnej gospodarce;</li> <li>• przedstawić proces produkcji w nowoczesnych zakładach przemysłowych na przykładzie francuskich zakładów lotniczych.</li> </ul>                                   |
| Temat lekcji                                   | Ocena dopuszczająca                                                                                                                                                                                                                      | Ocena dostateczna                                                                                                                                                                                                                                                                          | Ocena dobra                                                                                                                                                                                                                                                     | Ocena bardzo dobra                                                                                                                                                                                                                                                        | Ocena celująca                                                                                                                                                                                                                                                                     |
|                                                | Uczeń potrafi:                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
| <b>21. Europa Południowa – turystyczny raj</b> | <ul style="list-style-type: none"> <li>• wyjaśnić pojęcie „turystyka”;</li> <li>• wskazać na mapie europejskie państwa leżące nad Morzem Śródziemnym;</li> <li>• wskazać na mapie półwyspy: Iberyjski, Apeniński i Bałkański.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>• opisać główne walory środowiska przyrodniczego basenu Morza Śródziemnego;</li> <li>• wyjaśnić różnice między turystką masową, kwalifikowaną i agroturystyką;</li> <li>• wyjaśnić różnice między turystyką krajoznawczą i wypoczynkową.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>• przedstawić cechy charakterystyczne rzeźby terenu i warunki klimatyczne w państwach basenu Morza Śródziemnego;</li> <li>• ocenić klimat śródziemnomorski, pod kątem przydatności dla turystyki.</li> </ul>             | <ul style="list-style-type: none"> <li>• scharakteryzować problemy społeczno-gospodarcze państw basenu Morza Śródziemnego.</li> <li>• wymienić największe atrakcje antropogeniczne w krajach Europy Południowej i powiązać je z określonym rodzajem turystyki.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>• podać przykład państwa Europy Południowej, wskazując na zależność rozwoju turystyki od środowiska przyrodniczego;</li> <li>• wskazać i uzasadnić kierunek przyszłego rozwoju branży turystycznej w krajach Europy Południowej.</li> </ul> |
| <b>22. Podsumowanie działu</b>                 |                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                    |

| Dział 3. Sąsiedzi Polski                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
|--------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>23. Niemcy – przemiany przemysłu</b>          | <ul style="list-style-type: none"> <li>na podstawie ilustracji opisać wygląd zakładów przemysłowych w XIX w. oraz obecnie;</li> <li>podać przykłady gałęzi przemysłowych rozwijanych Nadrenii Północnej-Westfalii w XIX w. oraz obecnie.</li> </ul>                            | <ul style="list-style-type: none"> <li>wymienić przyczyny restrukturyzacji przemysłu Nadrenii Północnej-Westfalii;</li> <li>nazwać surowce naturalne, dzięki którym rozwinęły się pierwsze zakłady przemysłowe Nadrenii Północnej-Westfalii.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>wymienić trzy cechy niemieckiego przemysłu, dzięki którym ten sektor stał się podstawą niemieckiej gospodarki;</li> <li>porównać wpływ zakładów przemysłowych na środowisko przyrodnicze Nadrenii Północnej-Westfalii dawniej i obecnie.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>wyjaśnić przyczyny zmian poziomu bezrobocia w Nadrenii Północnej-Westfalii w czasie trwania restrukturyzacji przemysłu;</li> <li>wykazać związek pomiędzy unowocześnianiem przemysłu a działalnością ośrodków badawczych i uczelni wyższych.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>ukazać korzyści z podjęcia prac nad odnawialnymi źródłami energii i magazynowaniem energii w ośrodkach badawczych Nadrenii Północnej-Westfalii;</li> <li>prognozować dalsze kierunki rozwoju zakładów przemysłowych Nadrenii-Północnej Westfalii.</li> </ul> |
| <b>24. Walory turystyczne Litwy i Białorusi</b>  | <ul style="list-style-type: none"> <li>wymienić przykłady atrakcji turystycznych Litwy i Białorusi</li> <li>podać nazwy stolic Litwy i Białorusi.</li> </ul>                                                                                                                   | <ul style="list-style-type: none"> <li>opisać krajobrazy Litwy i Białorusi, które stanowią walory turystyczne tych krajów;</li> <li>podać przykłady obiektów wpisanych na listę UNESCO znajdujących się na Litwie i Białorusi.</li> </ul>               | <ul style="list-style-type: none"> <li>zaprezentować atrakcje turystyczne Litwy i Białorusi związane z polskim dziedzictwem kulturowym;</li> <li>wyjaśnić znaczenie Wilna i Ostrej Bramy dla budowania i zachowania polskiego dziedzictwa kulturowego na Litwie.</li> </ul>                | <ul style="list-style-type: none"> <li>wymienić cechy wyróżniające środowisko geograficzne Litwy i Białorusi;</li> <li>zaplanować wycieczkę na Litwę i Białoruś, uwzględniając atrakcje kulturowe i przyrodnicze.</li> </ul>                                                                   | <ul style="list-style-type: none"> <li>porównać stopień trudności organizacji wycieczki na Litwę i na Białoruś, biorąc pod uwagę konieczność przekroczenia granicy UE;</li> <li>zachęcić do odwiedzenia Litwy i Białorusi, używając merytorycznych argumentów.</li> </ul>                           |
| Temat lekcji                                     | Ocena dopuszczająca                                                                                                                                                                                                                                                            | Ocena dostateczna                                                                                                                                                                                                                                       | Ocena dobra                                                                                                                                                                                                                                                                                | Ocena bardzo dobra                                                                                                                                                                                                                                                                             | Ocena celująca                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
|                                                  | Uczeń potrafi:                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
| <b>25. Atrakcje turystyczne Czech i Słowacji</b> | <ul style="list-style-type: none"> <li>opisać na podstawie mapy fizycznej Europy położenie i główne krainy geograficzne Czech i Słowacji;</li> <li>wyjaśnić, czym są atrakcje turystyczne;</li> <li>sklasyfikować atrakcje turystyczne na przyrodnicze i kulturowe.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>wymienić potrzeby i oczekiwania turystów;</li> <li>połączyć potrzeby i oczekiwania turystów z wybranymi atrakcjami turystycznymi Czech i Słowacji.</li> </ul>                                                    | <ul style="list-style-type: none"> <li>przygotować listę atrakcji turystycznych Czech i Słowacji dla wybranych grup turystów (np. młodzieży, seniorów).</li> </ul>                                                                                                                         | <ul style="list-style-type: none"> <li>opisać przyrodnicze i kulturowe atrakcje turystyczne Czech i Słowacji;</li> <li>uzasadnić konieczność ochrony walorów przyrodniczych, np. poprzez wpisanie na listę światowego dziedzictwa UNESCO.</li> </ul>                                           | <ul style="list-style-type: none"> <li>wymienić i wskazać na mapie zabytki Czech i Słowacji wpisane na listę światowego dziedzictwa UNESCO.</li> </ul>                                                                                                                                              |
| <b>26. Ukraina w czasach przemian</b>            | <ul style="list-style-type: none"> <li>na podstawie mapy opisać położenie Ukrainy względem Polski i innych państw;</li> <li>wymienić trzy trudności społeczne, gospodarcze i polityczne, z którymi Ukraina</li> </ul>                                                          | <ul style="list-style-type: none"> <li>wymienić przykłady przemian politycznych i gospodarczych, jakie nastąpiły na Ukrainie po uzyskaniu niepodległości w 1991 r.;</li> <li>na podstawie wykresu</li> </ul>                                            | <ul style="list-style-type: none"> <li>wyjaśnić negatywny wpływ korupcji na rozwój gospodarczy krajów na przykładzie Ukrainy;</li> <li>opisać przebieg rewolucji ukraińskiej w 2013 r.;</li> <li>wskazać na mapie regiony</li> </ul>                                                       | <ul style="list-style-type: none"> <li>przedstawić problemy relacji Ukrainy z Rosją;</li> <li>ocenić aneksję Krymu, biorąc pod uwagę jej uwarunkowania prawne i polityczne oraz wpływ na stabilność w Europie</li> </ul>                                                                       | <ul style="list-style-type: none"> <li>zaproponować działania, których podjęcie poprawiłoby sytuację społeczną, gospodarczą i polityczną na Ukrainie;</li> <li>zaprezentować własne</li> </ul>                                                                                                      |

|                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
|---------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                   | zmaga się w ostatnich latach.                                                                                                                                                                                                                                           | porównać rozwój gospodarczy Polski i Ukrainy;<br>• podać przyczyny wyludnienia się Ukrainy.                                                                                                                                                                    | Ukrainy, w których toczą się konflikty zbrojne.                                                                                                                                                                                                                                                                            | Środkowo-Wschodniej;<br>• ukazać złożoność sytuacji społecznej na Ukrainie w kontekście jej integracji z UE lub Rosją.                                                                                                                                      | stanowisko na temat postawy, jaką powinna obrać Polska w relacjach z Ukrainą.                                                                                                                                                                                                                  |
| <b>27. Rosja – od Bałtyku po Ocean Spokojny</b>   | <ul style="list-style-type: none"> <li>wskazać i opisać na podstawie mapy fizycznej położenie Rosji;</li> <li>omówić rozmieszczenie głównych krain geograficznych Rosji;</li> <li>odczytać z mapy gospodarczej nazwy głównych surowców wydobywanych w Rosji.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>opisać na podstawie klimatogramów klimat w różnych częściach Rosji;</li> <li>na podstawie mapy gospodarczej omówić rozmieszczenie surowców mineralnych Rosji.</li> </ul>                                                | <ul style="list-style-type: none"> <li>opisać zróżnicowanie środowiska przyrodniczego Rosji;</li> <li>scharakteryzować gospodarkę Rosji.</li> </ul>                                                                                                                                                                        | <ul style="list-style-type: none"> <li>wyjaśnić pozytywny i negatywny wpływ warunków naturalnych na życie mieszkańców Rosji.</li> </ul>                                                                                                                     | <ul style="list-style-type: none"> <li>uzasadnić, na przykładzie Rosji, że struktura importu i eksportu może świadczyć o poziomie rozwoju gospodarczego kraju.</li> </ul>                                                                                                                      |
| <b>28. Wzajemne relacje Polski i jej sąsiadów</b> | <ul style="list-style-type: none"> <li>wskazać na mapie i nazwać państwa sąsiadujące z Polską;</li> <li>podać przykłady działań realizowanych przez Polskę wspólnie z sąsiednimi krajami.</li> </ul>                                                                    | <ul style="list-style-type: none"> <li>uzasadnić konieczność utrzymywania dobrych stosunków z sąsiednimi krajami;</li> <li>wymienić przykłady trudnych wydarzeń z przeszłości, które mają wpływ na współczesne relacje Polski z sąsiednimi krajami.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>scharakteryzować wzajemne relacje Polski z Rosją i Niemcami;</li> <li>opisać korzyści płynące ze współpracy Polski z sąsiednimi państwami – członkami NATO i UE;</li> <li>podać przykłady wpływu relacji Polski z sąsiadami na życie ucznia szkoły podstawowej w Polsce.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>scharakteryzować wzajemne relacje Polski z Ukrainą, Litwą, Czechami i Słowacją;</li> <li>porównać relacje Polski z Niemcami i Rosją;</li> <li>opisać powiązania gospodarcze Polski z wybranymi sąsiadami.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>ocenić zmianę relacji polsko-niemieckich w okresie od drugiej wojny światowej do czasów współczesnych;</li> <li>zaproponować działania mające na celu zapobieganie mowie nienawiści i eskalacji napięć w relacjach Polski z Ukrainą i Rosją.</li> </ul> |
| <b>29. Podsumowanie działu</b>                    |                                                                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                |